

М. ШВАНТНЕР, Є. СЕСИЦЬКИЙ

Міхал Швантнер, директор департаменту країн з перехідною економікою та розвинутою економікою Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ)

Євгеній Сесицький, керівник програм департаменту країн з перехідною та розвинутою економікою Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ)

ПРАВОВА ОХОРОНА ТВОРІВ, ЯКІ ГЕНЕРУЮТЬСЯ СИСТЕМАМИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ДОСВІД ЄС, ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА США

Напевно, однією з найбільш перспективних та передових технологій, що нестримно розвиваються, є штучний інтелект. У світі спостерігається тенденція до значного збільшення інвестицій у технології штучного інтелекту (є припущення, що до 2025 р. вони можуть досягнути 50 млрд доларів США¹), збільшується кількість патентів на ці технології (наприклад, компанія «ІВМ» у 2016 р. отримала 8088 патентів США на винаходи, з яких 2700 стосувалися винаходів у галузі штучного інтелекту²), зростає ринок технологій штучного інтелекту. Окремий внесок у розвиток штучного інтелекту робиться з боку інформатики, психології, філософії, соціології, математики, біології.

Ми живемо у світі, в якому потужні комп'ютери та системи, що працюють на їх основі, активно використовуються у різноманітних галузях людської діяльності. Сьогодні «розумні» машини починають активно використовуватися для створення різного роду контенту, який традиційно прийнято відносити до мистецтва, у тому числі музичні композиції, твори образотворчого мистецтва та літературні тексти. З позиції права інтелектуальної власності це означає використання систем штучного інтелекту в ході створення нових об'єктів авторського права.

При цьому закономірно виникають питання, пов'язані насамперед з правовою охороною контенту, що генерується системами штучного інтелекту. Яким чином охороняти цей контент? Чи є він охороноздатним як об'єкт авторського права? Кому належить право на нього? Однозначної відповіді на ці питання на даний момент немає.

В основі створення будь-якого об'єкта авторського права лежить творча праця людини. Творча складова – це обов'язкова ознака результатів інтелектуальної власності та необхідна умова надання їм правової охорони як об'єктам авторських прав. Особи, які не зробили особистого творчого внеску у створення результату інтелектуальної власності, не визнаються його авторами. Від тлумачення поняття «творча діяльність» та критеріїв, що відповідають охороноздатності, залежить вирішення питання про визнання конкретної особи автором твору та надання цьому твору правової охорони.

Незважаючи на різницю у підходах до критерію «оригінальність» твору та тлумачення судами поняття «творча діяльність» у різних юрисдикціях, загальна концептуальна позиція зводиться до того, що автором твору визнається лише фізична особа, а твір має нести відбиток особистості автора, щоб отримати охорону як об'єкт авторських прав.

Водночас сучасний рівень розвитку технологій штучних нейронних мереж з можливістю так званого «глибокого навчання» дає змогу створювати системи штучного інтелекту, які здатні здійснювати аналіз інформації та на його основі автономно генерувати результати без постійного контролю, додаткового програмування, введення даних або інструкцій розробником чи користувачем системи. Технології штучного інтелекту нестримно розвиваються, і вже сьогодні можливості їх систем не обмежуються простими операційними функціями (машинний переклад, розпізнавання почерку, мовлення або малюнків).

На підтвердження відмінних особливостей «просунутих» систем штучного інтелекту, що працює на основі нейронних мереж, від звичайних комп'ютерних програм можна навести приклад з «AlphaGo» – машиною, яку розробила лабораторія з штучного інтелекту компанії «Google», що 15 березня 2016 р. обіграла чемпіона світу з го Лі Се Доля в чотирьох матчах з п'яти. До цього часу вважалось, що комп'ютерна програма не може обіграти людину, оскільки у грі го недостатньо простого логічного або математичного «прорахування» наступних кроків, що з легкістю може виконати звичайна комп'ютерна програма. Успіх призводить до вибору оптимальних кроків на основі креативності, непередбачуваності, оригінальності мислення та певної ступені інтуїції, що знаходиться за межами можливостей звичайної комп'ютерної програми³.

Як ще один приклад можна навести розробку компанії «ІВМ» під назвою «Watson», що отримала широку популярність після того, як обіграла у 2011 р. найкращих гравців в американському телевізійному шоу

«Jeopardy». Особливість цього шоу полягає у тому, що для відповіді на питання недостатньо простого машинного пошуку за ключовими словами – потрібно провести аналіз змісту питання та пошук відповіді. Це стало можливим завдяки можливості машини імітувати когнітивні функції, властиві людському інтелекту⁴.

Системи штучного інтелекту здатні генерувати потенційно охороноздатні як об'єкти авторських прав результати з мінімальною участю людини або й взагалі автономно.

Наприклад, у Нідерландах у 2016 р. публіці було представлено портрет, створений системою штучного інтелекту на основі проведеного аналізу тисячі творів Рембрандта. У цьому ж році написане машиною оповідання потрапило у другий раунд національної літературної премії Японії. Одна з дочірніх компаній «Google» створила систему, здатну генерувати музику на основі прослуханих записів⁵. У 2014 р. було представлено книгу під назвою «Когнітивна кулінарія з шеф-поваром Ватсоном» (англ. «Cognitive Cooking With Chef Watson»), написана системою «Watson». Головний успіх книги полягав у тому, що вона містила нові незвичайні рецепти⁶.

На відміну від звичайних машин, які просто структурують дані в певному заданому порядку, сучасні системи штучного інтелекту здатні до виконання «творчих» завдань на основі вивчення та використання наявних даних. При цьому машини діють автономно та незалежно, імітуючи людиноподібні когнітивні функції та покращуючи свою продуктивність без додаткового програмування або іншого втручання людини⁷.

Викладене вище потребує переосмислення традиційного підходу до розуміння творчої діяльності у контексті вирішення питання щодо правової охорони результатів, що генеруються системами штучного інтелекту. Виникає певний сумнів – чи можливо визнати авторами творів, які генеруються системами штучного інтелекту, тих, хто створював ці системи, у тому числі розробників відповідного програмного забезпечення.

Коли є причинно-наслідковий зв'язок між творчою діяльністю розробника системи штучного інтелекту та твору, що нею генерується, розробника системи штучного інтелекту можна визнати автором цього твору. У цьому випадку система штучного інтелекту виступає лише інструментом у руках людини, яка створює, а твір буде вважатися створеним творчою працею розробника системи штучного інтелекту. Однак, що робити, коли система штучного інтелекту створює твір автономно?

Вважається, що за відсутності творчої праці, спрямованої безпосередньо на створення конкретного твору, питання авторства розробника системи штучного інтелекту щодо творів, які нею генеруються, неможливо вирішити позитивно.

З цього випливає таке питання – чи можна визнати контент, згенерований системою штучного інтелекту, об'єктом авторських прав (навіть за наявності формальних ознак твору) за відсутності автора – фізичної особи? Здається, що ні.

На поточний момент складно передбачити, який шлях обере український законодавець у напрямі врегулювання відносин, пов'язаних із правовою охороною творів, що генеруються системами штучного інтелекту. Тим не менш, вважаємо, що для подальшого удосконалення законодавства України у сфері інтелектуальної власності корисним буде вивчення досвіду з цієї проблематики, зокрема, Європейського Союзу (далі – ЄС), Великої Британії та США.

Ми вже говорили, що в основі створення будь-якого твору науки, літератури та мистецтва лежить творча діяльність людини. Разом із тим ані Бернська конвенція з охорони літературних та художніх творів, що стала основою для усіх подальших міжнародних договорів та національних законів більшості країн світу у галузі авторського права, ані самі ці договори, а так само і національне законодавство країн не містять визначення або критеріїв творчої діяльності. У національних юрисдикціях, за умови відсутності у правовій доктрині та законодавстві загально визнаного визначення творчої діяльності, питання найчастіше вирішується шляхом аналізу діяльності щодо створення того чи іншого твору на предмет його самостійності та оригінальності.

Як впливає з положень окремих актів чинного законодавства та судової практики ЄС, для надання твору охорони як об'єкта авторських прав він має відповідати критерію оригінальності – бути «результатом самостійної інтелектуальної діяльності автора» (англ. *author's own intellectual creation*)⁸.

Критерій «оригінальність» законодавчо закріплено в ЄС стосовно окремих об'єктів авторського права у декількох документах. Вперше зазначений критерій був прописаний стосовно комп'ютерних програм у Директиві Ради Європейських співтовариств від 14 травня 1991 р. № 91/250/ЄЕС «Про правову охорону комп'ютерних програм»⁹. Так, згідно зі ст. 1(3) цієї Директиви комп'ютерна програма підлягає охороні, якщо вона є оригінальною у тому сенсі, що являє собою результат самостійної інтелектуальної діяльності автора, і жоден інший критерій для визначення можливості охорони не застосовується.

Згодом аналогічну норму стосовно оригінальності баз даних було внесено на законодавчому рівні Директивою Європейського парламенту та Ради ЄС від 11 березня 1996 р. № 96/9/ЄС «Про правову охорону баз даних»¹⁰. Ідентичний підхід до оригінальності фотографії як об'єкта авторських прав було закріплено у Директиві Європейського парламенту та Ради ЄС від 12 грудня 2006 р. № 2006/116/ЄС «Про строки охорони авторського права та деяких суміжних прав»¹¹.

Своє казуальне тлумачення критерій оригінальності комп'ютерних програм, баз даних та фотографій отримав у судовій практиці ЄС та застосовується у розгляді справ Судом ЄС¹².

Законодавчого закріплення критерію оригінальності стосовно інших об'єктів авторських прав до поточного моменту не відбулося. Тим не менш, у рішенні у справі *Ifopaq* (2009 р.) Суд ЄС вказав, що авторське право поширюється лише на об'єкти, які є оригінальними в тому сенсі, що вони є результатом самостійної інтелектуальної діяльності автора. Тим самим суд підтвердив застосування критерію оригінальності, законо-

давчо закріпленого у вищезазначених директивах стосовно комп'ютерних програм, баз даних та фотографій, інших видів творів¹³. Цей підхід знайшов своє подальше відображення та розвиток у наступних справах Суду ЄС¹⁴.

Таким чином, відповідно до законодавства та судової практики ЄС охороноздатними як об'єкти авторських прав визнаються лише оригінальні твори, які є результатом самостійної інтелектуальної діяльності автора. Іншими словами, оригінальний твір має відображати творчу індивідуальність автора, що є необхідною умовою для визнання факту існування охороноздатного твору.

При цьому законодавче формулювання критерію оригінальності та його судові тлумачення (наприклад, в рішенні у справі *Eva-Maria Painer* (2010 р.) Суд ЄС, розбираючи критерій «оригінальність», вказав, що фотографія має містити «особистий дотик автора»¹⁵, у справі *Football Dataco* (2010 р.) суд зазначив, що критерій оригінальності дотримується, коли автор виявляє свої творчі здібності в оригінальній манері, роблячи вільний та творчий вибір, дає можливість дійти висновку, що автором творів, які підлягають охороні відповідно до чинного законодавства ЄС про авторське право, може визнаватися лише людина¹⁶.

Після розглянутих вище рішень Суду ЄС немає жодного сумніву, що стандарти ЄС вимагають наявності «вільного та творчого вибору» та щоб твір «ніс відбиток особистості автора», тобто тепер вимагається «творчий аспект», а внеску у вигляді простої «праці та вмінь» недостатньо для задоволення критерію охороноздатності творів авторського права¹⁷.

Підбиваючи підсумки щодо ситуації в ЄС, слід зазначити, що навіть за наявності відмінних особливостей в юрисдикціях окремих країн ЄС, наприклад, Німеччини та Франції, стосовно розуміння критерію та ознак оригінальності щодо тих чи інших об'єктів авторських прав, загальна концептуальна основа залишається однаковою в усіх країнах ЄС – в центрі створення творів науки, літератури та мистецтва завжди знаходиться людина з її індивідуальним творчим підходом.

Водночас на сьогодні в законодавстві ЄС відсутні спеціальні норми, які регулюють специфіку охорони контенту, що генерується системами штучного інтелекту. Мовчить поки що з цього приводу і судова практика ЄС, принаймні, наразі не виявлено спеціальних рішень Суду ЄС або національних судів країн ЄС з цього питання. Хоча деякі автори висловлюються про те, що права на твори, які генеруються системами штучного інтелекту, будуть «закріплюватися» за розробниками машин.

Усвідомлюючи важливість та перспективи розвитку технологій штучного інтелекту і робототехніки, Європейський парламент у 2015 р. ініціював створення Робочої групи з правових питань щодо розвитку робототехніки та штучного інтелекту в ЄС, основною метою якої є підготовка комплексних пропозицій з удосконалення правового регулювання цієї галузі в ЄС¹⁸. У січні 2017 р. Європейському парламенту було передано підготовлений робочою групою звіт, який містить концептуальне бачення проблеми робототехніки та штучного інтелекту, а також рекомендації Європейської комісії з розвитку нормативно-правової бази, у тому числі окремі аспекти інтелектуальної власності. Серед основних характеристик систем штучного інтелекту в документі зазначено здібності діяти автономно, навчатися шляхом власного досвіду та адаптуватися до мінливих обставин¹⁹.

Зазначений звіт робочої групи взято за основу в резолюції Європейського парламенту від 16 лютого 2017 року. Згідно з цим документом Європейський парламент допускає ймовірність того, що в довгостроковій перспективі штучний інтелект може перевершити інтелектуальні здібності людини і з огляду на це, пропонує Європейській комісії вивчити можливість та проаналізувати наслідки надання найбільш просунутим автономним системам особливого правового статусу «електронних осіб», відповідальних за свої дії у випадках прийняття автономних рішень або іншої самостійної взаємодії з третіми особами, у тому числі завдання ними шкоди. Обґрунтовується це підвищенням рівня автономності роботів, що знижує рівень сприйняття їх як простих інструментів у руках інших суб'єктів (виробників, власників, користувачів)²⁰.

У згаданому звіті Робочої групи з правових питань стосовно розвитку робототехніки та штучного інтелекту в ЄС констатовано факт відсутності на теперішній час в ЄС спеціальних правових норм з інтелектуальної власності щодо робототехніки та штучного інтелекту, а також визнано, що наявний правовий режим та доктрина прав інтелектуальної власності ЄС потребує подальшого доопрацювання стосовно питань генерування результатів інтелектуальної власності сучасними автономними системами. Серед іншого, цей документ містить рекомендацію Європейської комісії розробити критерій «результату самостійної інтелектуальної діяльності» стосовно потенційно охороноздатних творів, які генеруються комп'ютерами та роботами²¹.

Водночас слід зауважити, що ця рекомендація не увійшла до резолюції Європейського парламенту від 16 лютого 2017 р., підготовленої на основі згаданого звіту робочої групи, хоча сам звіт схвалено Європейським парламентом.

Таким чином, це єдина на даний момент конкретна рекомендація, що стосується інтелектуальної власності, запропонована в ЄС, однак інформації про хід її реалізації поки що немає, як і немає конкретних пропозицій у галузі патентного права. Тим не менш, цю рекомендацію можна розглядати, фактично, як заклик до напрацювання пропозицій з урегулювання питань стосовно охорони та належності прав на результати, які генеруються системами штучного інтелекту.

Зміни у традиційному підході до охорони інтелектуальної власності в ЄС можуть зумовити позитивне вирішення питання щодо надання системам штучного інтелекту правового статусу «електронних осіб». У цьому випадку можна допустити, що наступним кроком стане визнання за системами штучного інтелекту права авторства та надання їм виключних прав на результати, які вони генерують.

Тим не менш, попри деякий скептицизм з боку окремих дослідників правових аспектів, пов'язаних зі створенням системами штучного інтелекту потенційно охороноздатних результатів інтелектуальної власності, в ЄС продовжується консолідація зусиль та активна робота з вироблення єдиного європейського підходу до питань розробки та використання технологій штучного інтелекту.

Так, 9 березня 2018 р. Європейська комісія опублікувала заяву Європейської групи з етики у науці та нових технологій під назвою «Штучний інтелект, робототехніка та «автономні системи»» стосовно моральних аспектів, пов'язаних з розробкою та використанням зазначених технологій, у тому числі питань безпеки, застереження нанесення шкоди, зменшення ризиків, управління та відповідальності²².

10 квітня 2018 р. 25 європейських країн підписали Декларацію про співробітництво у галузі штучного інтелекту²³, погодившись тим самим спільно працювати над найважливішими питаннями, що виникли з розвитком технологій штучного інтелекту. Одним із найважливіших напрямів співробітництва при цьому визначено забезпечення адекватних правових та етичних рамок використання технологій штучного інтелекту.

Крім того, Європейська комісія на прохання Європейської ради підготувала і 25 квітня 2018 р. надала рамковий документ «Штучний інтелект для Європи»²⁴, в якому комплексно було оцінено стан та перспективи розвитку технологій штучного інтелекту в ЄС, а також визначено основні напрями єдиного європейського підходу до врегулювання відповідних відносин, у тому числі щодо координації науково-дослідної діяльності, соціально-економічних змін, відповідних етичних та правових рамок.

У цьому документі задекларована необхідність вироблення в ЄС надійної та збалансованої нормативної бази, яка може виступати глобальним стандартом для стійкого підходу до технологій штучного інтелекту. Також у ньому зазначена необхідність аналізу аспектів взаємовпливу штучного інтелекту та прав інтелектуальної власності з метою забезпечення стимулювання інноваційної діяльності та правового визначення з урахуванням балансу інтересів.

Попри достатню схожість загального підходу до розуміння творчої діяльності та охорони об'єктів авторських прав в ЄС та Великій Британії, слід окремо розглянути найважливіші аспекти, пов'язані з охороною та належністю прав на потенційно охороноздатні твори, які генеруються системами штучного інтелекту, у Великій Британії, беручи до уваги її вихід із ЄС, а також традиції англосаксонської правової системи, у тому числі особливості тлумачення критеріїв охороноздатності об'єктів авторських прав.

Варто насамперед зазначити, що на відміну від законодавства ЄС, чинний Закон Великої Британії 1988 р. (у редакції 2017 р.) «Про авторське право, промислові зразки та патенти»²⁵ (далі – Закон Великої Британії про авторське право) окрім норм, що регулюють традиційну охорону об'єктів авторських прав, містить також спеціальні положення стосовно охорони творів, згенерованих комп'ютером (англ. *Computer generated works*). Для глибшого розуміння проблемних аспектів доцільно розпочати з розгляду традиційного підходу.

У Великій Британії охорона творів як об'єктів авторських прав надається «оригінальним» творам, автором яких є конкретна фізична особа²⁶. Водночас законодавство Великої Британії, подібно до того, як і законодавство більшості країн світу, не містить визначення поняття «твір» і не розкриває значення критерію «оригінальність», тлумачення якого здійснюється судами.

У свою чергу, суди у Великій Британії вже тривалий час дотримуються доктрини «вміння та праці» (англ. *skill and labour*) та тест на оригінальність зводиться до того, щоб визначити, чи є твір результатом «вміння, праці, судження та зусиль» (англ. *skill, labour, judgment and effort*) автора²⁷.

Корені цього критерію слід шукати у справі *Walter v. Lane* (1900 р.) в якій Палата лордів постановила, що журналісти, які зробили стенографічні записи політичних промов, виголошених публічно Лордом Розбері, розставили розділові знаки та опублікували у газеті «Таймс», мають авторські права на опубліковані записи незалежно від авторських прав Лорда Розбері на самі виголошені ним промови, через значні зусилля, вміння та час, які вони витратили²⁸.

Даний підхід отримав відображення згодом у судовій практиці. Зокрема, у справі *Ladbroke* (1964 р.), яка найчастіше цитується під час розгляду питань щодо охороноздатності об'єктів авторських прав у Великій Британії, суд аргументував своє рішення на користь надання охорони твору, ґрунтуючись на достатній кількості «вміння, судження та праці», витрачених на його створення, і зазначив, що «оригінальність – це питання міри залежно від величини навичок, судження або праці, які було вкладено» у створення твору, а їх значущість залежить від якості, а не від кількості²⁹.

Слід зазначити, що, незважаючи на багаторічну відданість критерію «вміння та праці», у ході розгляду справи *Interlego* (1988 р.), у якій відповідачі намагалися відстояти авторські права на варіації технічних креслень позивача на кубики Лего, суд піддав сумніву ефективність застосування цього критерію. Тоді суд відмітив, що законодавство про авторське право надає охорону оригінальним творам і зробив такий коментар: «Для отримання гарної копії шляхом малювання або задля створення збільшеної фотографії наявного фотознімку необхідні велике вміння, судження та праця, але жодна особа не доведе, що копія, малюнок або збільшення були «оригінальним» художнім твором, відносно якого особа, яка зробила копію, має право вимагати авторських прав. Вміння, праця або судження в ході простого копіювання не можуть додати оригінальності»³⁰.

Тим не менш, слід також підкреслити, що традиційний підхід, закладений у 1900 р. під час розгляду вищевикладеної справи *Walter v. Lane*, продовжує застосовуватися судами Великої Британії й сьогодні. Наприклад, у справі *Hyperion Records Limited v. Sawkins* (2005 р.) суд, посилаючись на рішення у справі *Walter v. Lane*, вирішив, що зусилля, вміння та час, витрачені відповідачем, достатні для задоволення критерію оригінальності³¹.

Водночас «вміння та праця» можуть зовсім не мати творчої складової, і під час застосування цього критерію художня гідність або цінність твору часто не береться до уваги³². Цей висновок підтверджується також судовою практикою. Наприклад, за рішенням у вищезгаданій справі *Hyperion Records Limited v. Sawkins* суд зазначив, що «концепція охорони авторських прав та її обмежений обсяг пояснює, чому гранична вимога «оригінальності» твору інтерпретується, не застосовуючи стандарти новизни, корисності, винахідливості, естетичної гідності, якості або цінності. Твір може бути цілковитим сміттям та зовсім безкорисним, але йому може бути надано охорону авторським правом так само, як і видатним шедеврам художньої літератури, мистецтва та музики. Робота може бути «оригінальною» лише в тому обмеженому сенсі, що автор породив її своїми зусиллями, а не як раб копіював її з роботи, створеної зусиллями іншої людини»³³.

Це, у свою чергу, дає змогу спеціалістам говорити про більш низьке граничне значення критерію «оригінальність» у Великій Британії порівняно з ЄС, хоча його приймають за еквівалент гармонізованого критерію для оригінальності об'єктів авторських прав, який знайшов своє відображення у вищезгаданих директивах та судовій практиці ЄС³⁴.

Також існує думка, згідно з якою судова практика Суду ЄС відобразилась на окремих рішеннях судів Великої Британії. Наприклад, рішення Суду ЄС, зокрема у вищезгаданих справах *Infopaq*, *Football Dataco*, *Bezpečnostní* та *Eva-Maria Painer*, змінили традиційний підхід щодо оригінальності творів у Великій Британії (як результат власних навичок, праці, судження та зусиль автора) та імпортували у практику Великої Британії розуміння оригінальності з правових систем континентального права ЄС³⁵. Підтвердження цьому можна знайти, наприклад, в рішенні у справі *Meltwater Holding BV*, в якій англійський суд доволі цікаво інтерпретував традиційний критерій «вміння та праця» у світлі загальноєвропейського критерію³⁶.

Тим не менш, слід констатувати, що традиційною основою у вирішенні питань охороноздатності об'єктів авторських прав у Великій Британії у найбільшій кількості випадків залишається все ж таки критерій «вміння, судження та праці», незважаючи на вплив практики Суду ЄС.

Варто також зазначити, що Велика Британія навіть тоді, коли була частиною ЄС, не поспішала інкорпорувати у своє національне законодавство положення стосовно оригінальності окремих об'єктів авторських прав, закріплених у вищезазначених директивах ЄС. Єдине місце у Законі Великої Британії про авторське право, де є посилання на «результат самостійної інтелектуальної діяльності автора», – це секція 3(A)³⁷, що містить аналогічну норму про оригінальність баз даних, передбачену Директивою Європейського парламенту та Ради ЄС від 11 березня 1996 р. № 96/9/ЄС «Про правову охорону баз даних».

Водночас застосування традиційного критерію «вміння та праці» стосовно контенту, що генерується системами штучного інтелекту, викликає певні сумніви. Зокрема, якщо допустити потенційну можливість визнання системи штучного інтелекту «автором» цього результату, виникає питання – чи може машина демонструвати такі якості, як «вміння, судження та праця»? Стосовно цього хотілося б навести цікаву позицію, зазначену К.Р. Девісом в одній зі своїх публікацій. Так, наводячи як приклад виробництво системи штучного інтелекту музичної композиції, зазначений автор вважає, що «система витрачає роботу на виготовлення твору, виявляє вміння, визначаючи, що може сподобатися слухачам на основі вхідних даних, та судження під час прийняття рішення про те, які частини включати/змінювати». Виходячи з цього, К.Р. Девіс доходить висновку, що критерії охороноздатності формально дотримано, і створений твір міг би підлягати охороні як об'єкт авторських прав згідно з чинним правовим режимом Великої Британії³⁸.

Тим не менш, зважаючи на доволі обґрунтовані та логічно правильні домисли спеціалістів на теоретичному рівні, у Великій Британії, як і в більшості інших юрисдикціях світу, системи штучного інтелекту поки не наділені правосуб'єктністю та не визнаються авторами і власниками прав на результати, які вони генерують, у тому числі потенційно охороноздатні твори у галузі авторського права. Як вже було зазначено, а також виходячи зі змісту положень секції 9 (1) Закону Великої Британії про авторське право, однією з умов охороноздатності об'єктів авторських прав, окрім задоволення ознаки оригінальності, є те, що автором твору має бути певна фізична особа. І, як наслідок, можна припустити, що охорона творів, які генеруються системами штучного інтелекту, стосовно яких не вдається підтвердити, що вони є результатом «вміння, праці, судження та зусиль» певної фізичної особи, в рамках звичайного режиму буде поставлено під сумнів.

Тепер перейдемо до розгляду спеціальних норм законодавства Великої Британії про авторське право стосовно творів, які генеруються системами штучного інтелекту.

Відповідно до секції 9(3) Закону Великої Британії про авторське право автором літературного, драматичного, музичного або художнього твору, згенерованого комп'ютером, «вважається особа, яка зробила приготування, необхідні для створення твору» (англ. *shall be taken to be the person by whom the arrangements necessary for the creation of the work are undertaken*). У свою чергу, згідно з секцією 178 цього Закону, яка містить основні терміни та визначення, згенерований комп'ютером твір визначено як «твір, згенерований комп'ютером за обставин, коли немає автора-людини». Таким чином, секція 9(3) Закону Великої Британії про авторське право надає охорону творам, що не мають автора-людини, тобто творам, які не є прямим результатом творчої діяльності людини³⁹.

Водночас, визначаючи автором твору, згенерованого комп'ютером, фізичну особу, яка зробила приготування, необхідні для створення цього твору, Закон обмежує особистими немайновими правами цієї фізичної особи. Так, згідно з секцією 79(2) Закону Великої Британії про авторське право, право бути визнаним автором твору (право авторства), що надається відповідно до секції 77 цього Закону, не застосовується до творів, згенерованих комп'ютером. Таким чином, відповідно до законодавства Великої Британії, автор згенеровано-

го комп'ютером твору є лише «умовним» автором. Частіше в якості цього «фіктивного автора» виступає юридична особа, а не людина⁴⁰.

До того ж «умовний» автор, згідно з секцією 81(2) згаданого Закону, не має права на заперечення проти спотворення твору, що надається за загальним правилом відносно інших видів творів відповідно до секції 80 цього ж Закону.

У принципі, чимало дослідників можуть погодитися з підходом щодо регулювання питань охорони та належності прав на твори, що генеруються машинами, який закріплено у законодавстві Великої Британії. Однак комплексний аналіз згаданих положень Закону Великої Британії про авторське право у взаємозв'язку з ключовими основами надання правової охорони об'єктам авторських прав та технічними характеристиками систем штучного інтелекту дає можливість виявити проблемні моменти запропонованого законодавцем Великої Британії варіанта вирішення зазначених питань.

Насамперед не завжди легко та однозначно можна ідентифікувати «умовного» автора твору, згенерованого системою штучного інтелекту. Особами, які зробили приготування, необхідні для створення твору, можуть виступити розробники програмного забезпечення, власники комп'ютера та люди, які здійснюють його навчання й експлуатацію⁴¹. Виникає доволі закономірне питання: кого із них слід ідентифікувати як автора?

На думку окремих спеціалістів, формулювання секції 178 Закону Великої Британії про авторське право («твор, згенерований комп'ютером за обставин, коли немає автора-людини») опосередковано визнає авторство комп'ютера⁴². Тим не менш, не усі спеціалісти, особливо ті, які не визнають правосуб'єктність машин, погодяться з цим висновком.

Водночас незрозуміло, що означають «приготування» в цілому та «приготування, необхідні для створення твору» зокрема⁴³. У свою чергу, не слід забувати про традиційний підхід до оригінальності. Досить логічним вважається, що технічні маніпуляції, які стали саме тими приготуваннями, необхідними для створення твору, мають бути результатом достатньої кількості «вміння, судження та праці».

Первинний внесок програміста у створення програмного забезпечення для системи штучного інтелекту не можна визнавати як витрачені вміння та зусилля щодо результату, який генерує машина, тобто програміст не відіграє будь-якої ролі у його генерації⁴⁴.

Виходячи з цього, здається, що зовсім не усі технічні приготування, якщо їх розібрати у світлі тлумачення оригінальності, що є обов'язковою умовою надання правової охорони об'єктам авторських прав відповідно до секції 1(1) зазначеного Закону Великої Британії, можуть бути достатні, з огляду на задоволення умов охороноздатності для визнання результату, що його генерує машина, твором, який охороняється авторським правом. Як зазначають деякі юристи, секція 9(3) Закону Великої Британії про авторське право визначає лише, хто вважається автором творів, згенерованих комп'ютером, але не розглядає питання, чи є ці твори оригінальними, щоб підпадати під охорону авторським правом⁴⁵.

Саме таким шляхом йде і судова практика Великої Британії. Суди усвідомлено не розглядають питання оригінальності творів, згенерованих комп'ютером, детально та виносять рішення, обігруючи ситуацію з урахуванням того, що відображено у секції 9(3) вищезгаданого Закону, вирішуючи питання, чи зробив «умовний автор» необхідні для створення твору приготування. Питання про оригінальність такого твору при цьому залишається відкритим⁴⁶.

Таким чином, якщо відійти від специфіки зазначених проблемних аспектів, пов'язаних із визначенням автора та з оцінкою необхідних для створення твору приготувань, можна зробити також наступний висновок. Незважаючи на достатню прогресивність порівняно з багатьма своїми зарубіжними аналогами, чинне законодавство Великої Британії у галузі авторського права говорить лише про охорону творів, які, за великим рахунком, були створені за допомогою комп'ютера, і лише у випадку, якщо можна визначити саме ту особу, яка зробила приготування, необхідні для створення твору. Разом із тим у ньому не йдеться про потенційно охороноздатні твори, які генеруються системами штучного інтелекту автономно, без будь-якого втручання людини в ході генерації контенту.

Цілком вірогідно, що норм стосовно охорони творів, які генеруються комп'ютером, внесених до Закону Великої Британії про авторське право у 1988 р., було зовсім достатньо для врегулювання відповідних відносин з огляду на актуальний рівень розвитку технологій на той час. Тим не менш, вони не відповідають сучасному рівню та перспективам розвитку технологій штучного інтелекту.

Результати аналізу нечисленної судової практики Великої Британії свідчать про те, що суди або говорять про відсутність охороноздатності твору через відсутність автора-людини, або вирішують справи на користь авторства людини з визнанням машини інструментом у її руках⁴⁷.

Водночас наявна судова практика Великої Британії щодо творів, які генерує комп'ютер, стосується лише дуже простого контенту. У складніших випадках, коли використовуються більш сучасні системи штучного інтелекту, здатні до самонавчання та автономної роботи, визначити програміста, який зробив первинні алгоритми для забезпечення функціонування системи, як особи, яка зробила приготування, необхідні для створення твору, буде набагато складніше⁴⁸.

Таким чином, підбиваючи підсумки щодо ситуації у Великій Британії, можна констатувати, що на поточний момент немає однозначних та чітких відповідей на багато питань, пов'язаних з охороною та належності прав на потенційно охороноздатні твори, які генеруються системами штучного інтелекту, незважаючи на доволі прогресивну спробу законодавця врегулювати зазначені аспекти.

Підхід США до питання охорони та належності прав на потенційно охороноздатні результати, які генеруються системами штучного інтелекту, що належать до галузі авторських прав, трохи відрізняється від розглянутих вище підходів, наявних у юрисдикціях ЄС, Великої Британії та низки інших країн. Водночас, з огляду на тісний зв'язок правових систем та загальних традицій країн англосаксонської системи, зокрема, стосовно підходів щодо критерію оригінальності в авторському праві, не вбачається необхідним окремо проводити глибокий аналіз доктринальних аспектів охороноздатності творів у США. У зв'язку з цим обмежимося загальною характеристикою цього аспекту та сконцентруємо увагу безпосередньо на питаннях щодо охорони та належності прав на потенційно охороноздатний контент, що генерується системами штучного інтелекту, відповідно до практики США.

У США, застосовуючи критерій оригінальності творів авторського права, виходять, як і у Великій Британії, з позиції витраченого на створення твору вміння та праці. Водночас мінімальна вимога у США традиційно вища, аніж у Великій Британії, і там, де створення твору потребує невеликих зусиль, вмінь та праці, твір не буде вважатися «оригінальним»⁴⁹. Таким чином, порівняно з англійським правом, у США більшого значення надається творчій діяльності автора.

Водночас слід підкреслити, що поворотним пунктом, після якого застосована раніше у США доктрина «в поті чола» (англ. *sweat of the brow*), згідно з якою авторсько-правова охорона надавалася навіть об'єктам з мінімальним рівнем творчості за умови наявності хоча б мінімальних зусиль, витрачених на їх створення, втратила своє минуле значення, і акцент змістився у бік творчої складової, вважається рішення Верховного суду США, винесене за так званою справою *Feist* (1991 р.)⁵⁰.

Відповідно до § 102(а) чинного Закону США 1976 р. (у редакції 2016 р.) «Про авторське право» (далі – Закон США про авторське право) охороні підлягають лише «оригінальні авторські твори»⁵¹. При цьому Закон не надає ані пояснень, ані визначень оригінальності твору. Щоб розібратися з цим поняттям, слід звернутися до Компендіуму практики Бюро реєстрації авторських прав США (далі – Компендіум).

Так, згідно з секцією 306 Компендіуму, Бюро реєстрації авторських прав США реєструє лише «оригінальні авторські твори за умови, що вони були створені людиною». Одразу ж тут надається пояснення (з посиланням на рішення Верховного суду США, винесеного у 1884 р. за справою *Burro-Giles Lithographic Co. v. Sarony*⁵²), що Законом США про авторське право охороняються лише «результати інтелектуальної праці», які «створені творчими силами розуму». І, оскільки зазначений Закон обмежений «оригінальними інтелектуальними задумами автора», Бюро відмовить у реєстрації твору, що не був створений людиною⁵³.

При цьому, як виходить із секції 302 Компендіуму, визначаючи, чи є твір охороноздатним об'єктом авторського права, Бюро реєстрації авторських прав США аналізує, чи є твір достатньо оригінальним, для чого перевіряється, чи було твір створено самостійно або чи має твір хоча б мінімальний рівень творчості⁵⁴.

Крім загального посилання в секції 306 Компендіуму на неможливість реєстрації твору, який не було створено людиною, в секції 313 Компендіуму акцент зроблено на тому, що Бюро реєстрації авторських прав США не реєструватиме твори, створені природою, тваринами (наприклад, фотографії, зроблені мавпою, стінний розпис, виконаний слоном) або рослинами. У цій же секції зазначено, що Бюро не може реєструвати твори, нібито створені божественними або надприродними істотами, хоча може зареєструвати твори, стосовно яких заявлено, що на їх створення надихнув божественний дух⁵⁵.

Аналогічно, згідно з секцією 306 Компендіуму, Бюро реєстрації авторських прав США не реєструватиме твори, «створені машиною або просто механічним процесом, запущеним навмання або автоматично без будь-якого творчого внеску або втручання з боку людини-автора».

Незважаючи на те, що як приклади тут наведено лише перетворення твору з аналогового в цифровий формат медична візуалізація, що створена рентгенівськими променями, ультразвуком, магнітно-резонансним або іншим діагностичним обладнанням, з достатньою впевненістю можна передбачити, що Бюро реєстрації авторських прав США відмовить у реєстрації потенційно охороноздатних творів, згенерованих системами штучного інтелекту.

Законодавство США застосовує дуже жорсткий підхід до авторства, і навіть в часи, коли системи штучного інтелекту використовуються для написання новели або для малювання картини, неможливо визнати авторство машини на згенерований нею твір⁵⁶.

І хоча процедура реєстрації авторського права у США не є обов'язковою, виходячи із вищевикладеного щодо доктринального підходу до аспектів творчої діяльності та оригінальності творів, офіційна позиція Бюро реєстрації авторських прав США може означати лиш одне – заперечення можливості надання правової охорони контенту, що генерується системами штучного інтелекту, в рамках чинного Закону США про авторське право.

На відміну від розглянутої вище ситуації у Великій Британії, де законодавець зробив акцент, за великим рахунком, на правах розробників систем штучного інтелекту, визначаючи їх авторами та, як наслідок, правовласниками творів, які генеруються цими системами, Закон США про авторське право взагалі виключає зі сфери правового регулювання потенційно охороноздатні як об'єкти авторських прав результати, які генеруються машинами.

У вересні 2017 р. Апеляційний суд США поставив крапку у справі *Naruto et al v. David Slater*⁵⁷, відмовивши у визнанні авторського права за мавпою, яка вхопивши фотокамеру, що її впустив фотограф, зробила селфі. Питання з авторськими правами тварин тим самим було закрито. Однак питання охорони та належності прав на контент, що генерується системами штучного інтелекту, залишається відкритим.

У § 201(b) Закону США про авторське право міститься цікава норма, згідно з якою автором твору у випадку, якщо він був створений «за наймом» (англ. *work made for hire*), визнається роботодавець або інша особа, для якої було зроблено твір⁵⁸. Таким чином, законодавство США дозволяє визнання в окремих випадках автором твору іншу особу, ніж фізичну особу, творчою працею якої безпосередньо було створено твір. Згідно з § 101 згаданого закону, зазначена юридична конструкція включає два варіанти: створення твору в рамках трудових обов'язків (службовий об'єкт) та створення твору на замовлення або за дорученням⁵⁹. В обох випадках автором може виступати юридична особа. Ця конструкція розглядається деякими спеціалістами як можливий варіант вирішення проблеми авторства та належності виключного права на твори, які автономно генеруються системами штучного інтелекту.

У жовтні 2016 р. Національна рада з науки та технологій США прийняла Національний стратегічний план з наукових досліджень та розробок у галузі штучного інтелекту, в якому як один із пріоритетів розвитку досліджень, що фінансуються державою, у галузі штучного інтелекту визначена необхідність вивчення пов'язаних з цим етичних, правових та соціальних питань⁶⁰. Однак у документі більше уваги надається етичним рамкам розвитку та використання технологій штучного інтелекту і жодного разу не згадуються питання інтелектуальної власності.

Спеціалісти роблять висновок, що нині законодавство США не дозволяє охороняти твори, які генеруються системами штучного інтелекту, у зв'язку з чим вони автоматично підлягають під загальне надбання, і для зміни ситуації необхідно внести зміни до чинного законодавства, що має розвиватися з урахуванням розвитку нових технологій⁶¹.

Варто також зазначити, що питання охорони творів, згенерованих машинами, обговорювалися і під егідою ВОІВ. Так, у 1991 р. експертами було розроблено проект Протоколу до Бернської конвенції, який містив пропозиції з можливого врегулювання питань охорони творів, згенерованих системами штучного інтелекту, в основу яких покладено розглянутий вище підхід Великої Британії. Пропонувалося внести визначення «твори, створені комп'ютером», під яким розумілися б «твори, створені за допомогою комп'ютера, коли творчий внесок людини зливається із загальною сутністю твору таким чином, що неможливо встановити авторство відносно зробленого внеску». Первинним власником виключного права на такий твір було запропоновано визначити фізичну або юридичну особу, яка зробила приготування, необхідні для створення твору, без надання йому особистих немайнових прав. Пропонувався також строк охорони: для творів декоративного мистецтва – 25 років, для решти творів – 50 років з моменту створення твору⁶². Однак ці пропозиції так і не було впроваджено у вигляді схвалених міжнародних норм.

Підсумовуючи аналіз ситуації в ЄС, Великій Британії та США, можна констатувати таке. Навіть якщо взяти до уваги різницю у підходах до тлумачення понять «творча діяльність» та «оригінальність» творів у розглянутих юрисдикціях, загальною концептуальною основою залишається визнання автором об'єктів авторських прав людини-творця. Це однаковою мірою стосується і традиційного підходу континентальної правової системи, і системи англосаксонського права, насамперед Великої Британії та США, де за останні десятиріччя судова практика все частіше підтверджує зміни вкорінених підходів, що передбачають надання авторсько-правової охорони як заохочення за витрачений час та зусилля на створення твору, в бік необхідності хоча б мінімальної творчої праці, вкладеної у твір. Все це ще раз свідчить на користь висновку про те, що творам, які генеруються системою штучного інтелекту, або взагалі буде відмовлено в охороні згідно з чинним правовим режимом, або докладатимуться зусилля та навички, щоб довести наявність творчості з боку людини в ході генерації машиною кінцевого продукту.

Також з упевненістю можна констатувати, що нині відсутні країни, в яких на законодавчому рівні належним чином врегульовано питання забезпечення правової охорони та належності прав на потенційно охороноздатні об'єкти авторського права, які генеруються системами штучного інтелекту. Наявні ж юридичні конструкції, навіть у таких країнах, як Велика Британія та деякі інші держави Британської співдружності націй, які зробили спробу врегулювання цих питань на законодавчому рівні, не відповідають сучасному рівню та перспективам розвитку технологій штучного інтелекту та не дають змоги чітко та однозначно вирішити згадані проблемні аспекти.

Водночас здатність машин автономно генерувати потенційно охороноздатні твори стимулюють дебати у всьому світі про необхідність перегляду традиційних стандартів охорони авторського права з урахуванням розвитку технологій штучного інтелекту.

¹ Cowan P., Hinton J. Intellectual property and artificial intelligence: what does the future hold? // Intellectual Asset Management Magazine. – 2018. – № 88. – P. 24.

² [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www-03.ibm.com/press/us/en/pressrelease/51353.wss>

³ Arber J. Machine Learning and Intellectual Property: blog post // Columbia Science and Technology Law Review. 2016. April 10 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://stlr.org/2016/04/10/machine-learning-and-intellectual-property> (date of access: 20.02.2018).

⁴ Davies C.R. An evolutionary step in intellectual property rights – Artificial intelligence and intellectual property // Computer Law and Security Review. – 2011. – Vol. 27. – № 6. – P. 610.

⁵ Guadamuz A. Artificial intelligence and copyright // WIPO Magazin. – 2017. – No. 5. – At 17.

⁶ Artificial Intelligence & Intellectual Property: Who Owns the Rights & Royalties? : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://blog.reallyreally.io/artificial-intelligence-and-intellectual-property-who-owns-the-rights-and-royalties/> (date of access: 24.11.2017).

- ⁷ *Dickenson J., Morgan A., Clark B.* Creative machines: ownership of copyright in content by artificial intelligence applications // *European Intellectual Property Review*. – 2017. – Vol. 39. – № 8. – P. 457.
- ⁸ *Böhler H.M.* EU copyright protection of works created by artificial intelligence systems: Master's thesis // University of Bergen. – 2017. – P. 11–12; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bora.uib.no/handle/1956/16479> (date of access: 12.09.2018).
- ⁹ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31991L0250>
- ¹⁰ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A31996L0009>
- ¹¹ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32006L0116>
- ¹² C-145/10 *Eva-Maria Painer v. Standard VerlagsGmbH and others*; C-604/10 *Football Dataco Ltd and others v. Yahoo! UK Ltd and others*.
- ¹³ C-5/08 *Infopaq International A/S v. Danske Dagblades Forening* ECR I-6569.
- ¹⁴ C-393/09 *Bezpečnostní softwarová asociace – Svaz softwarové ochrany v. Ministerstvo kultury*.
- ¹⁵ C-145/10 *Eva-Maria Painer v. Standard VerlagsGmbH and others*.
- ¹⁶ C-604/10 *Football Dataco Ltd and others v. Yahoo! UK Ltd and others*.
- ¹⁷ *Rosati E.* Why originality in copyright is not and should not be a meaningless requirement // *Journal of Intellectual Property Law and Practice*. – 2018. – Vol. 13. – № 8. – P. 597.
- ¹⁸ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europarl.europa.eu/committees/en/juri/robotics.html?tab=Background>
- ¹⁹ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A8-2017-0005&language=EN#title3>
- ²⁰ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2017-0051&language=EN&ring=A8-2017-0005#BKMD-12>
- ²¹ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A8-2017-0005&language=EN#title3>
- ²² [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://ec.europa.eu/research/ege/pdf/ege_ai_statement_2018
- ²³ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/eu-member-states-sign-cooperation-artificial-intelligence>
- ²⁴ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2018:237:FIN>
- ²⁵ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/48/contents>
- ²⁶ *Davies C.R.* Op. cit. P. 607.
- ²⁷ *Rahmatian A.* Originality in UK Copyright Law: The Old «Skill and Labour» Doctrine Under Pressure // *International Review of Intellectual Property and Competition Law*. – 2013. – Vol. 44. – № 1. – P. 4–5.
- ²⁸ *Walter v. Lane* [1900] A.C. 539.
- ²⁹ *Ladbroke (Football) v. William Hill (Football) Ltd* [1964] 1 All E.R. 465.
- ³⁰ *Interlego A.G. v. Tyco Industries Inc.*, [1988] 3 All ER 949.
- ³¹ *Hyperion Records Limited v. Sawkins*, [2005] 3 All ER 636.
- ³² *Chalton S.* The effect of the EC Database Directive on United Kingdom copyright law in relation to databases: a comparison of features // *European Intellectual Property Review*. – 1997. – Vol. 19. – № 6. – P. 280; *James S., Arkley R.* European jurisprudence and its impact on copyright protection // *E-Commerce Law and Policy*. – 2013. – Vol. 15. – № 3. – P. 6–7.
- ³³ *Hyperion Records Limited v. Sawkins*, [2005] 3 All ER 636.
- ³⁴ *Dickenson J., Morgan A., Clark B.* Op. cit. – P. 458.
- ³⁵ *Rahmatian A.* Op. cit. – P. 4.
- ³⁶ *Newspaper Licensing Agency Ltd. v. Meltwater Holding BV*, [2010] EWHC 3099 (Ch).
- ³⁷ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1988/48/contents>
- ³⁸ *Davies C.R.* Op. cit. – P. 609.
- ³⁹ *Chalton S.* Op. cit. – P. 279.
- ⁴⁰ *Vaver D.* Translation and Copyright: A Canadian Focus // *European Intellectual Property Review*. – 1994. – Vol. 16. – № 4. – P. 162.
- ⁴¹ *Bently L., Sherman B.* Intellectual Property Law. Oxford University Press, 2014. – P. 86; *Smith W.* Robot authors // *Intellectual Property Magazine*. March, 2018. – P. 46.
- ⁴² *Davies C.R.* Op. cit. – P. 609.
- ⁴³ *Lambert P.* Computer-generated works and copyright: selfies, traps, robots, AI and machine learning // *European Intellectual Property Review*. – 2017. – Vol. 39. – № 1. – P. 17; *Ramalho A.* Will Robots Rule the (Artistic) World? A Proposed Model for the Legal Status of Creations by Artificial Intelligence Systems // *Journal of Internet Law*. – 2017. – Vol. 21. – № 1. – P. 19.
- ⁴⁴ *Davies C.R.* Op. cit. – P. 615.
- ⁴⁵ *Dickenson J., Morgan A., Clark B.* Op. cit. – P. 458.
- ⁴⁶ *Ibid.*
- ⁴⁷ *Express Newspapers plc v. Liverpool Daily Post and Echo plc* [1985] FSR 306; *Nova Productions Ltd v. Mazooma Games Ltd and Others* [2007] EWCA Civ 219.
- ⁴⁸ *Ramalho A.* Op. cit. – P. 18–19; *Dickenson J., Morgan A., Clark B.* Op. cit. – P. 459–460; *Ihalainen J.* Computer creativity: artificial intelligence and copyright // *Journal of Intellectual Property Law and Practice*. – 2018. – Vol. 13. – № 9. – P. 725.
- ⁴⁹ *Rahmatian A.* Op. cit. – P. 14.
- ⁵⁰ *Feist Publications, Inc., v. Rural Telephone Service Co.*, 499 U.S. 340 (1991).
- ⁵¹ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.copyright.gov/title17/title17.pdf>
- ⁵² *Burrow-Giles Lithographic Company v. Sarony*, 111 U.S. 53 (1884).
- ⁵³ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.copyright.gov/comp3/docs/compendium.pdf>
- ⁵⁴ *Ibid.*
- ⁵⁵ *Ibid.*
- ⁵⁶ *Liu D.* Forget the monkey copyright nonsense for goodness sake, dude! // *European Intellectual Property Review*. 2018. Vol. 40, № 1. P. 61.
- ⁵⁷ *Naruto et al v. David Slater*, No 16-15469 (2017).

⁵⁸ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.copyright.gov/comp3/docs/compendium.pdf>

⁵⁹ *Ibid.*

⁶⁰ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.nitrd.gov/PUBS/national_ai_rd_strategic_plan.pdf

⁶¹ *Hristov K.* Artificial Intelligence and the Copyright Dilemma // *IDEA: The IP Law Review.* – 2017. Vol. 57. – № 3. – P. 437, 452.

⁶² Preparatory Document for and Report of the First Session of the Committee of Experts on a Possible Protocol to the Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works (Geneva, November 4 to 8, 1991) // Copyright. Monthly Review of the World Intellectual Property Organization (WIPO). – 1992. – № 2. – P. 38.

Резюме

Швантнер М., Сесицький Є. Правова охорона творів, які генеруються системами штучного інтелекту: досвід ЄС, Великої Британії та США.

У статті розглядаються питання правової охорони творів, які генеруються системами штучного інтелекту. На основі аналізу ситуації в ЄС, Великій Британії та США констатується, що охороноздатними як об'єкти авторських прав визнаються лише оригінальні твори, які є результатом самостійної інтелектуальної діяльності автора. Тобто оригінальний твір має відображати творчу індивідуальність автора, що є необхідною умовою для визнання факту існування охороноздатного твору.

Нині відсутні країни, в яких на законодавчому рівні належним чином врегульовано питання забезпечення правової охорони та належності прав на потенційно охороноздатні об'єкти авторського права, які генеруються системами штучного інтелекту. Наявні ж юридичні конструкції, навіть у таких країнах, як Велика Британія та деякі інші держави Британської співдружності націй, які зробили спробу врегулювання цих питань на законодавчому рівні, не відповідають сучасному рівню та перспективам розвитку технологій штучного інтелекту та не дають змоги чітко та однозначно вирішити згадані проблемні аспекти.

Водночас здатність машин автономно генерувати потенційно охороноздатні твори стимулюють дебати у всьому світі про необхідність перегляду традиційних стандартів охорони авторського права з урахуванням розвитку технологій штучного інтелекту.

Ключові слова: правова охорона творів, інтелектуальна власність, штучний інтелект, система штучного інтелекту, об'єкт авторського права, охороноздатний твір.

Резюме

Швантнер М., Сесицький Є. Правовая охрана произведений, генерируемых системами искусственного интеллекта: опыт ЕС, Великобритании и США.

В статье рассматриваются вопросы правовой охраны произведений, генерируемых системами искусственного интеллекта. На основе анализа ситуации в ЕС, Великобритании и США констатируется, что охраноспособными как объекты авторских прав признаются оригинальные произведения, которые являются результатом самостоятельной интеллектуальной деятельности автора. То есть то, что оригинальное произведение должно отражать творческую индивидуальность автора, является необходимым условием для признания факта существования охраноспособного произведения.

Сейчас отсутствуют страны, в которых на законодательном уровне должным образом урегулирован вопрос обеспечения правовой охраны и принадлежности прав на потенциально охраноспособные объекты авторского права, генерируемые системами искусственного интеллекта. Имеющиеся же юридические конструкции, даже в таких странах, как Великобритания и некоторые другие государства Британского сообщества наций, которые предприняли попытку урегулирования этих вопросов на законодательном уровне, не соответствуют современному уровню и перспективам развития технологий искусственного интеллекта и не позволяют четко и однозначно решить упомянутые проблемные аспекты.

В то же время способность машин автономно генерировать потенциально охраноспособные произведения вызывает споры во всем мире о необходимости пересмотра традиционных стандартов охраны авторского права с учетом развития технологий искусственного интеллекта.

Ключевые слова: правовая охрана произведений, интеллектуальная собственность, искусственный интеллект, система искусственного интеллекта, объект авторского права, охраноспособное произведение.

Summary

Shvantner M., Sesitsky E. Legal protection of works generated by artificial intelligence systems: the experience of the EU, the UK and the US.

The article deals with legal protection of works generated by artificial intelligence systems. On the basis of analyzing the situation in the EU, the UK and the US, it is stated that original works resulting from the author's independent intellectual activity are recognized as copyrightable. That is, the original work has to reflect the author's creative individuality, to be a prerequisite for recognizing the existence of a copyrightable work.

Currently there are no countries where the issue of ensuring legal protection and being entitled to the rights of potentially copyrightable objects generated by artificial intelligence systems is properly regulated at the legislative level. The existing legal constructions, even in countries such as the UK and some other states of the Commonwealth of Nations, that were an attempt to resolve these issues at the legislative level, do not correspond to the current level and prospects for the development of artificial intelligence technologies and do not allow to solve the mentioned problem aspects clearly and unambiguously.

At the same time, the machines' ability to generate autonomously potentially copyrightable works gives rise to the debate around the world concerning the need to revise traditional standards of copyright protection, taking into account the development of artificial intelligence technologies.

Key words: legal protection of works, intellectual property, artificial intelligence, artificial intelligence system, object of copyright, copyrightable work.